

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Πολυτεχνική Σχολή
Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης
Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου

Ημερίδα Επιχειρηματικής Ανακάλυψης
για την Εξειδίκευση των Δράσεων στους τομείς :

«Δημιουργικός Τουρισμός» στο πλαίσιο της Στρατηγικής Έξυπνης
Εξειδίκευσης Περιφέρειας Θεσσαλίας

Δημιουργικός τουρισμός

Καθ. Δημήτρης Γούσιος

Βόλος, 25 Νοεμβρίου 2015

Δημιουργικός τουρισμός

- « Πες μου και θα το ξεχάσω, δείξε μου και θα το θυμάμαι, αν με κάνεις να συμμετέχω θα καταλάβω ». **Confucius**
- Να δημιουργώ παρά να βλέπω
- Λιγότερα μουσεία πιο πολύ τόποι

Δημιουργικός τουρισμός

- Η έννοια του δημιουργικού τουρισμού γεννήθηκε το 2000 για να εκφράσει μια νέα μορφή και ένα νέο φαινόμενο
- Η κρίση επιταχύνει τις εξελίξεις στον τομέα της κατανάλωσης όμως οι νέες συμπεριφορές θα παραμείνουν μετά την κρίση,
- Απόρριψη του μαζικού τουρισμού και των ειδώλων του : τυποποιημένες επισκέψεις, ελάχιστη διαδραστικότητα, παθητική στάση στις διαδικασίες επισκέψεων κλπ.
- η αναζήτηση νοήματος, ανθρώπινης επαφής, αυθεντικότητα, αξιοποίηση των παραδόσεων.
- Τάσεις που συμβάλλουν στην ανάπτυξη νέων συνηθειών και μορφών ταξιδιών όπως ο δημιουργικός τουρισμός.

Ορισμοί:

- ΔΤ μορφή συμμετοχικού τουρισμού με έντονες σχέσεις με τον πολιτισμό κληρονομημένο και σύγχρονο. Αυξάνονται όσοι επιθυμούν να ανακαλύψουν τον τοπικό πολιτισμό συμμετέχοντας σε μια δημιουργική δραστηριότητα για να βιώσουν μοναδικές εμπειρίες,
- Richards: παρότρυνση προς τους τουριστικούς προορισμούς "να μην βασίζονται πλέον αποκλειστικά στην προώθηση του πλούτου της υλικής κληρονομιάς τους, αλλά να αποβλέπουν στην αξιοποίηση σε βάθος του άυλου πλούτου τους".
 - Αυτό αποτελεί τη βάση της αυριανής διαφοροποίησης μεταξύ των τουριστικών προορισμών ανάλογα με την ικανότητά τους να αναπτύξουν το ανθρώπινο κεφάλαιό τους και την τεχνογνωσία τους, καθώς και πολλαπλές ευκαιρίες εμπειριών για τους επισκέπτες.

Επισημάνσεις του ΟΟΣΑ (έκθεση 25/09/2014)

- « ο ΔΤ διακρίνεται από τα κλασικά μοντέλα πολιτιστικού τουρισμού από την ίδια τη βάση του: άυλες δεξιότητες και εμπυχωτές-ενεργοποιητές.
- Το νέο μοντέλο ΔΤ μπορεί να:
 - φέρει σημαντική προστιθέμενη αξία,
 - αυξήσει την τουριστική ζήτηση και
 - διαφοροποιήσει την προσφορά.
- Η καινοτομία που γεννούν οι δημιουργικές επιχειρήσεις φέρνει νέες εξελίξεις όπως η εμφάνιση νέων ενδιάμεσων για την τοπική οικονομία και η ενίσχυση της ελκυστικότητας των τόπων.

Δημιουργικός τουρισμός: 3^η γενιά

- Διαχρονικά:
 - 1^η γενιά συνδέθηκε με τον τουρισμό της παραλίας (ξεκούραση-διακοπές)
 - 2^η γενιά ζητούσε ένα πολιτιστικό τουρισμό προσανατολισμένο προς τα μουσεία και τις πολιτιστικές επισκέψεις.
- Ο ΔΤ θεωρείται ως ο τουρισμός νέας γενιάς.
 - Ο επισκέπτης επιζητεί να έχει μια αλληλεπίδραση εκπαιδευτική, συναισθηματική, κοινωνική και συμμετοχική με
 - τον τόπο,
 - το ζωντανό πολιτισμό του και
 - τα άτομα που ζουν σ' αυτόν.

Οι τουρίστες να αισθάνονται ως πραγματικοί πολίτες,

Οργάνωση

- Πρωτοπόρος ήταν το Creative Tourism Network. Ιδρύθηκε το 2010, με πρωτοβουλία του Παρισιού, της Ρώμης και της Βαρκελώνης.
 - **Βασικός στόχος: η ανταλλαγή καλών πρακτικών και η πρόσκληση νέων προορισμών να υποστηρίξουν και να δομούν τον ΔΤ τους,**
- η Creative Tourism Austria
 - **κατέγραψε μια προσφορά βιοτεχνικών εργαστηρίων και καλλιτεχνικών σεμιναρίων σε εθνική κλίμακα.**
- Στο Παρίσι δημιουργήθηκε ένα ιστότοπος <http://www.creativeparis.info>, με πάνω από χίλια εργαστήρια και σεμινάρια σε 8 κατηγορίες :
 - πλαστικές τέχνες, και βιοτεχνία ειδών τέχνης,
 - ζωντανές τέχνες και μουσική/
 - φωτογραφία, κινηματογράφος, multimédia /
 - κηπουρική τέχνη και ανθοκομική τέχνη/
 - μαγειρική τέχνη/
 - μόδα και design /
 - επιστήμες και τεχνικές/
 - γραφή και φιλοσοφία.

Τι εννοούμε με την έννοια του ΔΤ;

- το σύνολο των τουριστικών πρακτικών βασισμένων σε πρακτικές ερασιτεχνών στους τομείς της τέχνης, της βιοτεχνίας και τεχνογνωσιών (σεμινάρια κεραμικής, αγιογραφίας, γαστρονομίας, φωτογραφίας, μουσικής, χορών, αλλά και εργαστήρια ψηφιακής τέχνης κτλ.).

 ο κάθε τόπος και το ανθρώπινο δυναμικό του εντοπίζουν τη μεγάλη ποικιλία τομέων που θα επιτρέπουν στον κάθε επισκέπτη να εμπλουτίσει την πρακτική ή τις γνώσεις μιας εξειδίκευσης/ειδικότητας.

Από τον πολιτιστικό στον δημιουργικό τουρισμό

	Πολιτιστικός Τουρισμός	Δημιουργικός τουρισμός
Προσανατολισμός	παρελθόν	μέλλον
Εξωτερικεύσεις	Διατήρηση	Καινοτομία
Οργάνωση/Δομή	προϊόν	Υπόβαθρο και περιεχόμενο
Διαδικασία	Ερμηνεία	συνδημιουργία
Δημιουργία Αξίας	Αλυσίδες αξίας	Δίκτυα αξιών
Δεξαμενή αξίας	Ανάντι	Κατάντι
χρηματοδότηση	δημόσια	εμπορική

Η κατάσταση σήμερα και οι προοπτικές

- Στην Ελλάδα και Θεσσαλία υπάρχουν σήμερα, κάποιες προτάσεις και λίστες προσφορών
- Όμως καμιά δεν προτείνει μια προσέγγιση που επιτρέπει να αξιολογηθούν, δομηθούν ή εμπορευματοποιηθούν με τρόπο επαγγελματικό.
- Υπάρχει ωστόσο ένα δυναμικό που συνδέεται με:
 - Την πλούσια και ποικιλόμορφη υλική και άυλη κληρονομιά αλλά και τον πρωτότυπο σύγχρονο πολιτισμό,
 - Την ύπαρξη εκατοντάδων πολιτιστικών συλλόγων με χιλιάδες μέλη
 - Ένα εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό σε τομείς κλειδιά όπως η ψηφιακή τεχνολογία
 - Άτομα φορείς της παράδοσης (κεραμιστές, αγιογράφοι, παραδοσιακοί μουσικοί κτλ)

Τι πρέπει να προσέξουμε

Η σημασία του τόπου

- Αυτή η 3^η γενιά απαιτεί μια εξέλιξη εκ μέρους των οργανωτών:
 - να αναγνωρίσουν τη **δημιουργικότητα του τόπου τους ως ένα πόρο**,
 - να προσφέρουν **νέες ευκαιρίες** για τα ενδιαφέροντα των τουριστών.
- Ο ΔΤ συνδέεται με τον πολιτισμό, άρα οι πολιτιστικές εκφράσεις σε κάθε τόπο θα πρέπει να είναι **μοναδικές**. Πχ η Αργοναυτική εκστρατεία, αλλά και η λειτουργία και οι δραστηριότητες μιας κωμόπολης όπως η Ζαγορά
- Ο ΔΤ αποτελεί ένα ταξίδι προς μια εμπειρία αυθεντική, εμπλέκοντας τη συμμετοχική εκμάθηση των τεχνών, της κληρονομιάς ή το ιδιότυπο στοιχείο ενός τόπου.

.

Συμμετοχή, τοπικός πολιτισμός, δημιουργικές τεχνικές και δραστηριότητες ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ

Ο Δημιουργικός Τουρισμός

- ευνοεί την αλληλεπίδραση των ταξιδιωτών με τους **ντόπιους** γύρω από συμμετοχικές δραστηριότητες σε ένα **τόπο** ή σε ένα **τοπικό πολιτισμό**
- επιτρέπει στους συμμετέχοντες να ανακαλύψουν **τις δημιουργικές τεχνικές μιας περιοχής** (τέχνες και βιοτεχνίες, χορός, μαγείρεμα, μουσική, κεραμική,
- Άρα ο ΔΤ προσεγγίζει τον **τοπικό πολιτισμό** μέσω της συμμετοχής του επισκέπτη σε εργαστήρια και δημιουργικές δραστηριότητες του τόπου διαμονής

Εδαφικοί Πόροι και ΔΤ

Ο ΔΤ βασίζεται σε τοπικούς πόρους που οι τοπικές κοινωνίες πρέπει να :

- Εντοπίσουν (υπάρχουν ήδη) και να αναδείξουν ή να
- Κατασκευάσουν και αναδείξουν

Οι πόροι για να λειτουργήσουν πρέπει να εντοπισθούν και να αναδειχθούν τα συστατικά τους,

- Τα στοιχεία ενός αρχαίου μύθου (Αργοναυτική Εκστρατεία) τα οποία θα πρέπει να τα συνδέσουμε και να τα προβάλλουμε στο χώρο
- Συμμετοχή σε ανασκαφικές δραστηριότητες (Σέσκλο, Δημητριάδα κτλ) και δημιουργικότητα γύρω από την αρχαία ζωή
- Στοιχεία άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς σχετικής με τις ποιμενικές δραστηριότητες της Όρθρυς,

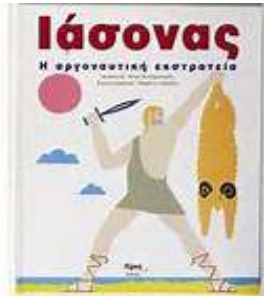
Η συνάντηση κληρονομιάς και ανθρώπινου δυναμικού μέσου του πόρου οδηγεί στη μετατροπή του πόρου σε προϊόν και υπηρεσίες για τον ΔΤ

Οι πόροι δημιουργούν προϋποθέσεις ανάπτυξης, όχι όμως την ανάπτυξη χωρίς την **ενεργοποίηση και άλλων παραγόντων**

- Οι ενεργοποιητές των πολιτιστικών στοιχείων της θεσσαλικής οικονομίας που θεωρητικά είναι πιο κοντά στην αγορά :
 - ο δημιουργικός τουρισμός, αθλητισμός και ψυχαγωγία κτλ
 - η διαφήμιση,
 - η ψηφιακή δημιουργία,
 - αγορά έργων τέχνης & αρχαιότητας,
 - αρχιτεκτονική,
 - γαστρονομία & κρασί,
 - μόδα, σχέδιο
- Σύνδεση με την περιοχή και τους επιμέρους τόπους

Ο μύθος και η εικονική πραγματικότητα να οδηγούν στον τόπο αναφοράς

Μύθος
Εντοπισμός

Ανάδειξη
συστατικών

Αρχαίο
Λιμάνι

Σύνδεση με
τον τόπο

Αξιοποίηση - Δημιουργία

Αργώ

Ναυσιπλοΐα

Κωπηλασία

Μαθήματα
ναυσιπλοΐας

εντοπισμός του δυναμικού εμπνευστών

- Εργαστήρια, επαγγελματίες που συνδέονται με τις τέχνες,
- Ειδικοί της ψηφιακής τεχνολογίας και των multi-media
- Οι πολιτιστικοί και περιβαλλοντικοί σύλλογοι,
- Ιδιωτικές επιχειρήσεις που ενεργοποιούνται στον τομέα του τουρισμού
- ΙΕΚ, ΚΕΚ, Εργαστήρια ΑΕΙ/ΑΤΕΙ
- Απόφοιτοι συναφών σχολών ΑΕΙ/ΑΤΕΙ (αρχαιολόγοι, ιστορικοί, διαχείριση πολιτιστικού αποθέματος, πληροφορικής, αρχιτέκτονες κτλ)

Τα πλεονεκτήματα της Στρατηγικής για την ανάπτυξη του δημιουργικού τουρισμού

- ☐ Ανταγωνιστικότητα – διακριτότητα
- ☐ Μικρό κόστος υποδομών
- ☐ Μικρές ανάγκες χρηματοδοτήσεων για άυλες δράσεις
- ☐ Δεν εμφανίζει επιχειρηματικούς κινδύνους
- ☐ Απευθύνεται σε «πιστές» αγορές
- ☐ Μπορεί να καλύψει όλη την περιοχή
- ☐ Μπορεί να ελεγχθεί από την τοπική κοινωνία

Ριζικές αλλαγές στην προσέγγιση του ΔΤ

- Η ανταγωνιστικότητα απαιτεί πλέον επενδύσεις:
 - **στη διακριτότητα και στις εμπειρίες και** όχι στις υπηρεσίες (μπορούν να αντιγραφούν)
 - **στην ικανότητα των τοπικών κοινωνιών και επιχειρηματιών να αξιοποιήσουν τους πόρους** (πολιτιστικούς τουριστικούς) και όχι στις υποδομές

Το έλλειμμα στην οριζόντια και κάθετη συνεργασία

Για να λειτουργήσει μια τέτοια οικονομία που βασίζεται σε συλλογικά αγαθά (ΦκΠΚ, τεχνογνωσίες κτλ)

απαιτεί τη συνεργασία

- ☐ των κοινοτήτων και των κοινωνικών τοπικών φορέων ως ιδιοκτήτες και διαχειριστές της ΦκΠΚ
 - ☐ υπηρεσίες, στελέχη, εμπυχωτές, οδηγοί κτλ
- ☐ του ιδιωτικού τομέα ως παραγωγοί τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών (ξενοδόχοι, άλλες επιχειρήσεις...)
 - ☐ επιχειρηματικό δυναμικό, εμπυχωτές, οδηγοί κτλ

Συνεργασίες-δικτυώσεις

Μια τέτοια συνεργασία απαιτεί **δικτυώσεις** και **συντονισμό**, αλλά και **μηχανισμούς** που θα εξασφαλίσουν την **επιχειρησιακή σύνδεση** μεταξύ :

- Φυσικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς
- τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών
μέσω δημιουργικών δράσεων

Η σχέση Πόλη - Ύπαιθρος

- Η πόλη δεν μπορεί να αναλάβει την εμπύχωση των δημιουργικών δραστηριοτήτων που στηρίζονται στους πόρους της υπαίθρου παρά μόνο την οργανωτική υποστήριξη
- Μπορεί να σχεδιαστούν δραστηριότητες συμπληρωματικές μεταξύ πόλης και υπαίθρου,
- Ανάγκη γρήγορης επιμόρφωσης εμπυχωτών της υπαίθρου οι οποίοι μπορούν να αναζητηθούν στα μέλη των πολιτιστικών συλλόγων, στους νέους και στους αποφοίτους των ΑΕΙ/ΑΤΕΙ.

Συμπέρασμα

- Ο ΔΤ, σύμβολο μιας εποχής που διψά για εμπειρίες, ανταλλαγές, αυθεντικότητα και έκφραση των ατομικών ταλέντων, έχει ένα λαμπρό μέλλον.
- Με βάση τον αριθμό των επαγγελματιών που δημιούργησε ο συμμετοχικός τουρισμός τα τελευταία χρόνια, μπορούμε να ενθαρρύνουμε τους επιχειρηματίες, νεοσύστατες επιχειρήσεις και προορισμούς να ενδιαφερθούν γι' αυτό το πολιτιστικό και τουριστικό φαινόμενο του οποίου το δυναμικό απέχει ακόμη πολύ από το να έχει αξιοποιηθεί.